

Oud-leerling Roland Boelen, die het drukwerk voor de school en voor de OLO ontwerpt, vond dat het omslag aan vernieuwing toe was. Ter gelegenheid van het a.s. lustrum bood hij aan het bulletin een 'nieuw gezicht' te geven. Zijn ontwerp zullen wij voortaan gebruiken, met dank aan Roland!

INHOUD BULLETIN NR. 48

- 2 Peter Visser 1942-2011**
Harry Bosch
- 3 Het einde van mijn omzwervingen**
André Szász
- 6 Mes meilleurs souvenirs à l'école: Herman van der Mel**
Donald van Pesch
- 11 Schoolarchief on line**
Charles France
- 13 Het Amsterdams Lyceum 95 jaar**
- 14 Kort Nieuws**
- 16 De Jef Colleprijs 2011**
- 18 Frans Hymans: een talentvol tekenaar herdacht**
Paula van Cleef-Joachimsthal
- 24 Penningmeester en secretariaat**

N.B. Van het in Het Parool over Peter Visser verschenen artikel *Onvermoeibare leraar met een enorm geheugen* kan een kopie worden aangevraagd bij het OLO-secretariaat.

PETER VISSER

Delft 27 maart 1942 – Castricum 30 oktober 2011

“Bestijg den trein nooit zonder uw valies met droomen,
Dan vindt ge in elke stad behoorlijk onderkomen.”

Peter Visser had wel een rijbewijs, maar geen auto. Hij verplaatste zich dus met wat wel 'het openbaar vervoer' wordt genoemd.

Peter reisde veel en zijn koffer droomde op de heenweg al van de stapels folders en catalogi die hij op de terugweg zou mogen dragen. En wat van die vouwpapieren en museumgidsen (en ook boeken en kwaliteitskranten) in Peters hoofd terecht kwam, viel er nooit meer uit.

Hij kon er over beschikken wanneer hij wilde: een geheugenmachine van vlees en bloed; en met een hart, want hij deelde zijn kennis met wie er voor open stond.

Als leraar vermomde Peter zich: de meeste leerlingen kenden hem als de docent met het prachtige korte baardje rond de volle lippen, dat met sierlijke bakkebaarden in toom gehouden werd.

In de zomervakantie verdween die baardgroei tijdelijk en na zijn vijfenzestigste definitief: Peter met de kin en de wangen bloot.

Maar tot en met dit jaar en dus tot aan zijn laatste en definitieve reis bleef hij de leerlingen met zijn ongeëvenaarde kennis van de eeuwige stad begeleiden.

“En arriveert de trein in een vreemdsoortig oord,
Waarvan ge in uw bestaan den naam nooit hebt gehoord,

Dan is het doel bereikt, dan leert gij eerst wat reizen
Beteekent voor de doolaards en de ware wijzen...

Wees vooral niet verbaasd dat, langs gewone boomen,
Een doodgewone trein u voert naar 't hart van Rome.”

Die allerlaatste reis ging niet met de trein en kaarten zal Peter niet meer versturen, uit welk oord ook.

Wij blijven achter, niet op het perron, de ogen vol tranen.

Poëzie: Jan van Nijlen
(1884 - 1965)

Harry M. Bosch, oud-collega

HET EINDE VAN MIJN OMZWERVINGEN

Mijn ervaringen met het Amsterdams Lyceum zijn beperkt tot twee jaren: 1950-1952. Maar wel belangrijke jaren, de enige waarin ik twee jaar achtereen op dezelfde middelbare school zat (Soerabaia, Den Haag, Glion sur Montreux, Amsterdam). En het tweede jaar was eindexamenjaar. De voortdurende schoolwisseling hing samen met onze komst uit Indië in 1947 en het overlijden van mijn moeder in 1948. Wortels schiet je zo niet, maar voor zover het wel gebeurde was dat in Amsterdam, de school waar ik de namen van de meeste docenten en klasgenoten nog van weet.

Gunning was rector. Hij gaf ook les. Tot zijn pedagogisch instrumentarium hoorde dat hij de jongens soms aan hun haren trok. Zo ook bij Polo de Haas, de pianist. Waarom, weet ik niet meer, wel dat hij grote moeite had de pommade weer van zijn vingers te krijgen, tot ons moeizaam verborgen vermaak. Zelf had ik weinig te maken met hem als leraar, wel soms als rector. Toen in 1951 mijn oudere broer naar Zuid-Afrika emigreerde wilde ik vrij krijgen om hem naar de boot te brengen, maar de rector deed moeilijk. Ik moest naar de rectorkamer komen, waar mijn broer al zat als getuige. Wij begonnen een gesprek in het Hongaars, dat we anders nooit met elkaar spraken en wat in Gunnings bijzijn geen blijk was van goede manieren. Maar als psychologische oorlogsvoering bleek het goed ingeschat, want die luisterde gefascineerd en maakte geen moeilijkheden meer. Wel moest ik later de prijs betalen. De hele school zat in de aula te luisteren naar een Hongaarse pianiste. Terwijl ze na afloop het applaus in ontvangst nam, zag ik Gunning op mij afkomen om mij mee te trekken voor een geïmproviseerd dankwoord in het Hongaars! Nu kan ik alleen improviseren als ik dat heb voorbereid. Maar vooruit denken kan ik wel. Ook toen had ik hem goed ingeschat, zodat ik niet af hoefde te gaan voor de hele school.

Tot onze markantste leraren hoorde P. van Delft, die Grieks gaf in de vijfde klas en bekend stond om zijn verrassende opmerkingen. Een gevleugeld woord: 'Eh mens, morgen een sigaar van U!' Boos heb ik hem nooit gezien. Toen hij mij een keer de klas uitstuurde, vermoedelijk vanwege niet gemaakt huiswerk, keek hij mij volgens klasgenoten na, schoot in de lach en zei: 'Hij keek meewarig. Echt iets voor Szász!'

In de eindexamenklas was dr. Janssen leraar klassieke talen. Heel anders dan Van Delft, heel geleerd, weinig populair. Gemeen hadden ze hun eigenaardigheid. Meer dan anderen domineerde hij onze onderlinge gesprekken. Citaten van Janssen waren een vast onderdeel, zoals: 'Dat is geen lapsus meer, dat is gecultiveerd!'

Bij dr. Kettner (wiskunde) denk ik vooral aan mijn eindexamen. Om mij op mijn gemak te stellen vroeg de gecommitteerde of de wiskundige Szász in Chicago familie van mij was. Ik verstond Haarlem en antwoordde dat wij geen familie hadden in Nederland. “Chicago ligt in Amerika”, zei de man, en ik bracht alleen maar uit ‘oh!’ Even later drong de omvang van de ramp tot mij door, maar het leek mij beter niet in de vlek te wrijven. Toen ik het later aan Kettner uitlegde vond hij het gemakkelijker dan ik.

Deze schoolervaring speelde mee toen ik vele jaren later aan de UvA zelf mondelinge examens moest afnemen van gespannen studenten. Zoals na mijn pensionering bij De Nederlandsche Bank, als ik gevraagd werd om commentaar op de euro, meespeelde dat ik door mijn klassieke schoolopleiding weet hoe het volgens de mythologie liep met Cassandra.

André Szász (1952)

De jongens van klas V A, al in pyjama, luisterend naar een radio-uitzending van een symfonie van Beethoven tijdens een werkweek in Bentveld in maart 1951.

*Tegen de wand vlnr: klassenleraar Lulofs, Fred Emmer, Hans Adriaans, Robbert Kothe, Riens Bergsma, Hans Faverey
Middelste rij: Peter David, Frits Offerhaus, Jaap Meijer, ?
Vooraan: Richard Stolzenburg, Theo Seylhouwer, André Szász*

WERKWEEK V A

PROGRAMMA

VRIJDAG 16 MAART 1951

PIANOSPEL : HANS FAVEREY
 JAAP MEYER
 RICHARD STOLZENBURG
 LUCIE DE VRIES-ROBBÉ.

TONEELSTUK: WIDOWERS' HOUSES.

SPELERS : SARTORLUS: FREDDY EMMER
 TRENCH : HANS ADRIJANS
 COUANE : PETER DAVID
 MISS BLANCHE: LIEWE VAN LANGE
 MR. LICHEBESSE: RUUD DE GROOT
 PARLOR MAID: NANCY BIEMOND
 WAITER: FRITS OFFERHAUS.

*Drs. P. van Delft
 Illustratie Frits Offerhaus
 (ca. 1951) in HALO*

Eh mens, morgen een sigaar van UI

MES MEILLEURS SOUVENIRS À L'ÉCOLE: HERMAN VAN DER MEL

door Donald van Pesch

Mijn vader speelde vanaf het begin van mijn Lyceumtijd (september 1958) een dubbelrol: hij was behalve vader ook conrector. Na een incidentje met een stinkbom spraken we af dat die rollen strikt gescheiden zouden worden.

Nieuwe leerlingen werden geïnaugureerd met een kleine ceremonie waarbij de meisjes een speldje kregen en de jongens een echte schooldas. Ook werden het School- en het Lyceumlid gezongen.

Ik zat in klas I A met kinderen die, anders dan ik, al redelijk volwassen waren. Het botste dan ook regelmatig en het feit dat ik het zoontje van de conrector was, deed daar ook geen goed aan.

De meest opvallende docenten die ik had, waren ongetwijfeld de heren Teixeira de Mattos (Engels) en Zeeman (meetkunde). De ene berucht door zijn 'Paalwacht' en 'zaterdagmiddagzittingen' (Teixeira) en de ander door zijn grote intelligentie, waardoor hij wat minder begrijpelijk was voor mij. Het andere wiskundevak (algebra) werd gegeven door Lourens Burgers, de vader van een goede vriend van de lagere school. Verder was daar nog mevr. Fride van Katwijk-Knapp, die Nederlands en geschiedenis doceerde, tevens onze klassenlerares (een dubbeltje voor een vergeten boek en een cent extra voor ben vergeten i.p.v. heb vergeten). Meta Thiebout (Frans), meneer Van Erp voor biologie, Van Wijnkoop voor aardrijkskunde (dat ik als leerling altijd een afschuwelijk vak heb gevonden), Bloemsma voor handenarbeid, Adse de Leeuw voor tekenen (net als handenarbeid een grote kwelling voor een absoluut ongetalenteerde) en de heer Groen voor gymnastiek, die zich graag (letterlijk) op de borst sloeg (met zijn dochter Marian zat ik in de klas). Als laatste docente zou ik mevr. Seelig-Terwogt willen noemen, zij gaf muziekgeschiedenis.

Na aanvankelijk veel onvoldoendes ging ik toch over naar de tweede klas waar ik me nog steeds niet als een waardig lyceïst kon gedragen. Nieuw voor mij waren mevrouw Mariëtte Klauwers voor Latijn, Emmie Beer voor natuurkunde en de heren Weeke voor Frans en Verolme voor Duits. Als hij even kuchte had hij een grapje gemaakt en moest er gelachen worden. Het is duidelijk, dat de Duitse taal en ik nooit echte vrienden zijn geworden. Aan het eind van de tweede klas heb ik in overleg met mijn klassenlerares (nog steeds mevrouw Van Katwijk) besloten om

naar een andere klas over te stappen in de hoop dat er niet meer gepest zou worden. Dat werd toen klas III C, met o.a. Egbert van Hees (later beroemd geworden als regisseur van onder andere Madonna en Tina Turner) en Johannes van Dam (bekend geworden als ietwat betweterige eetschrijver van o.a. Het Parool), met wie ik toen bevriend was.

Nieuwe docenten waren toen o.a. meneer Van Eeden, die zich voorstelde als “Van Eeden, Frans”, waarop wij veronderstelden dat hij Frans van Eeden heette, maar hij bleek alleen maar Frans te geven, Otto Veldman voor Nederlands, Gouke van der Wal voor scheikunde en Kees Zwager voor gymnastiek. Een anekdote, die misschien wel aardig is om te vertellen is dat mevrouw Beer iets uitlegde over ‘massa’ en ‘zwaartekracht’ en zij de vraag stelde wat er zou gebeuren als zij de ruimte ingeschoten zou worden. Johannes stak zijn vinger op en zei dat dit het ontstaan moest zijn van ‘de Grote Beer’.

In deze klas ging het redelijk en ik kon zonder taken of herexamens over naar de vierde klas. Dit werd het jaar dat ik kennismaakte met Herman van der Mel, die mij als eerste echt enthousiast kreeg voor Frankrijk en de Franse cultuur, wat jarenlang vakantie in Frankrijk niet voor elkaar kreeg. Nu ben ik nog steeds blij met die lessen. Over dit jaar valt weinig te vertellen behalve dan dat behalve Van der Mel ook Pim Tholen zijn intrede deed in mijn schoolwereld, zowel als leraar Nederlands alsook als onze klassenleraar. Ook kreeg ik nu natuurkunde van Frans van Ouwenaller.

Nu ging het echt niet goed en als zovelen van mijn vrienden bleef ik eindelijk zitten. Iets dat eigenlijk eerder had moeten gebeuren. Na de vakantie kwam ik in een nieuwe vierde klas met andere leerlingen. Ik had grotendeels wel dezelfde docenten behouden. Verder was Herman van der Mel nu onze klassenleraar geworden. (Soms is het een voordeel om het zoontje van de rector te zijn). Dit jaar is voor mij eigenlijk het meest ingrijpende jaar geweest. Mijn oudste broer Robert was geslaagd voor zijn eindexamen en had de school verlaten, mijn jongste broer Coen was nog niet op school, ik kreeg mijn eerste vriendinnetje en kon het zo goed met de klas vinden, dat ik klassenvertegenwoordiger werd. Toen een nogal verantwoordelijke baan met zitting in de schoolraad, die door de schoolleiding zeer serieus werd genomen.

Tijdens onze werkweek naar Wolkenland leerden we Van der Mel kennen als connaisseur van de Franse muziek en hebben we met elkaar het chanson *Le Moribond* van Jacques Brel vertaald en besproken. Dit heeft in mij de liefde

voor het Franse chanson opgeroepen. Nog vermeldenswaard waren de lessen wiskunde van meneer Van Lunenburg. Hij kon geweldig rekenen maar maakte wel eens een rekenfout en als de som even niet goed was “neergekalkt” draaide hij zich opnieuw om naar het bord – om de som nu goed uit te rekenen – onder de woorden: “Zo, hettie weer een fout gemaakt. Ja dat rekenen van mij is naatje” (historisch).

Het jaar erop hadden we van leerlingen van een andere school gehoord dat ze naar Parijs waren geweest, iets wat bij ons niet zo speelde omdat wij natuurlijk Wolkenland hadden.

Toen wij dit met Van der Mel bespraken, vond hij het een slecht idee en wilde – ondanks het feit dat hij leraar Frans was – er niet over denken of praten. Maar hij vond wel, dat wij als gymnasiumklas eens moesten overwegen of een tiendaagse reis naar Rome niet veel beter in ons educatieprogramma zou passen. Daar gingen wij natuurlijk meteen mee akkoord. Voorwaarde was wel, dat we een jaar lang elke dag in de grote pauze Italiaans gingen leren via de Assimil-methode. Ook moest er gespaard worden voor de reis en was er een schoolpotje voor hen die het niet konden betalen. Begin mei 1964 togen we met de twee V bèta klassen naar Rome onder aanvoering van wat wij het onechtpaar Van der Mel noemden: Herman van der Mel en Tineke Molenaar-de Jong, docente gymnastiek voor de meisjes. Ik hoef niet te vertellen dat het één van de leukste schooluitstapjes is geweest die ik ooit heb meegemaakt. Nu is het heel gewoon om een weekje met school naar Parijs, Praag, Berlijn of Londen te gaan, maar toen was het echt bijzonder.

Na deze reis was de sfeer in de klas zodanig, dat we allemaal enorm ons best hebben gedaan om over te gaan om vooral bij elkaar te blijven en dat is ook voor het grootste deel gelukt.

In de zesde klas ging het weer niet goed en ondanks een hele fijne Wolkenlandweek waarin we Stravinsky's *L'Histoire du Soldat* hadden vertaald en de vader van een medeleerling (ds Oberman) de vertaling van Martinus Nijhoff op voortreffelijke wijze had voorgedragen, wilde het leren niet echt lukken en zakte ik voor mijn eindexamen. Dit betekende voor mij het afscheid van een klas waarmee ik een vreselijk goede band heb gehad.

Het jaar daarna was veel minder leuk ondanks de goede zorgen van mevrouw Ans Crevels, die toen mijn klassenlerares werd.

Klas VI bèta 1965

bovenste rij vlnr: Ollo den Tex, John Meijer, Dr. H.W. van Pesch, Marjolijn Veen, Drs. Van der Mel, Rob Vermeulen, Franklin Smit, Arent Noordam, Robert Groenenboom
midden vlnr: Annelies de Jong, Hein-Joost Fiedeldij Dop, Ria van den Berg, Donald van Pesch

voor vlnr: Itske de Jong, Elise Leguit, Tijmen van de Vuurst, Johannes van Dam

Gelukkig slaagde ik dat jaar wel voor mijn eindexamen en kon ik de school na acht jaar verlaten.

Als ik terugkijk op mijn schooljaren op ‘Het Amsterdams’ zie ik een goede tijd die, met uitzondering van de eerste twee jaar, veel hoogtepunten heeft gehad waar ik met veel plezier aan blijf denken.

Hoe het verder ging?

Mede door mijn eminente leraren Van Wijnkoop en Beetz koos ik tenslotte voor een loopbaan als docent aardrijkskunde.

De liefde voor Frankrijk heb ik te danken aan Van der Mel, die er uiteindelijk voor heeft gezorgd dat mijn vrouw en ik in 2000 een huis in een klein dorpje op het Franse platteland hebben gekocht waar wij nu, samen met onze twee honden, sinds 2005 vaak wonen.

Mochten oude klas-of schoolgenoten die zich mij nog herinneren, eens met mij willen corresponderen dan kunnen zij mij een e-mail sturen. Ik zal dat in hoge mate waarderen en zeker antwoorden.

Donald van Pesch (1966)
vanpesch@telfort.nl

SCHOOLARCHIEF ON LINE

uit Mededelingen 4 juli 2011

STADSARCHIEF VOLTOOIT INVENTARISATIE
VAN ONS ARCHIEF

Deze maand is een spectaculair project voltooid dat in ruim vier jaar tijd vrij geruisloos zijn beslag heeft gekregen. Gedurende deze periode heeft het Stadsarchief onder leiding van de archivariissen Bas de Melker en Agathe Fris het gehele archief van de school geïnventariseerd en toegankelijk gemaakt via internet. De stukken die openbaar zijn, kunnen vanaf nu tevens worden geraadpleegd in de studiezaal in het gebouw De Bazel. Doordat diverse verwante archieven, waaronder dat van de oprichter van de school dr. C.P. Gunning, ook op deze wijze bij het Stadsarchief in bewaring zijn gegeven, heeft de ontsluiting van ons archief tevens tot gevolg dat toekomstige onderzoekers bij bronnenonderzoek gemakkelijker dwarsverbanden kunnen leggen.

Wie inlogt op www.stadsarchief.amsterdam.nl vindt als nummer 902 vanaf nu de professioneel vormgegeven inventaris van het archief van Het Amsterdams Lyceum en vroegere daarmee gelieerde rechtspersonen als de *Stichting tot Voortzetting van het Onderwijs aan de Nieuwe Middelbare School voor Meisjes N.V.* De inventaris is voorzien van een uitstekende inleiding die de geschiedenis van de school vanuit de archiefkundige invalshoek beschrijft. Stukken die men nader wil bestuderen kunnen met een druk op de muis gedigitaliseerd worden opgevraagd (duurt drie tot zes weken).

En dat gaat zeker veelvuldig gebeuren. De inventaris zelf leest namelijk al als een spannende roman. Wie wil niet eens een blik werpen in stuk nr. 999 (gerubriceerd bij 'Afgedwaald Archief'): [*Huiswerk*]cahier van J. Limperg met vertalingen van *Griekse tragedies (1943)*? Of anders nr. 282 ('Financiën'): *Circulaire van de penningmeester en een minuut van een brief aan het curatorium van het docenten-corps waarin het curatorium wordt bedankt voor het toekennen van een toelage (1955–1959)*? Dan wellicht nummer 220: *Stukken betreffende het saneren van de financiële positie van de schoolkrant H.A.L.O., ingekomen bij of opgemaakt door de rector, dr. C.P. Gunning (1948–1951)*. Maar natuurlijk kan men ook desgewenst de schoolkrant zelf vanaf het eerste nummer ooit uitgebracht integraal gaan lezen (nr. 502-529)!

Dat onze school bijna honderd jaar in dezelfde organisatievorm heeft voortbe-

staan zonder storende elementen als fusies en verhuizingen maakt de archiefvorming van Het Amsterdams Lyceum volgens het Stadsarchief een uniek project. Het nu geïnterpreteerde archief stopt in 1980, het betreft namelijk historie. Maar over 10 jaar zal de volgende periode tot 1990 door de “archiefvormer” worden overgedragen.

Privacygevoelige informatie wordt niet ter inzage gegeven behalve met toestemming en dat geldt met name voor het geheel complete bestand aan leerling-dossiers. Die blijven tot 100 jaar na de geboortedatum (of de datum van eerste inschrijving) van betrokkene op slot. Maar het aardige is: de namen staan nu wel al allemaal genoemd in de inventaris, zodat hiermee een unieke digitale lijst van al onze oudleerlingen op internet is verschenen. Dus wie wel eens wil weten hoe die *Jannes Limperg* van dat [*huiswerk*]cahier met vertalingen van *Griekse tragedies* het er vanaf heeft gebracht zal blijkens een mededeling achter zijn dossiernummer (4663) tot het jaar 2042 zijn nieuwsgierigheid moeten beteugelen. Maar wie datzelfde wil weten van ene *Wim Leopold Siemons* die uit 1908 dateert, of van *Tip van Schoonhoven van Beurden (1911)*, kan zonder restricties zijn gang gaan.

Ik kan iedereen aanraden in deze zomervakantie eens te grasduinen in dit wonderlijke wereldje van het historische Amsterdams Lyceum. Zelf heb ik maar vast eens besteld: *Instructie voor de klasseraden in verband met het organiseren van de kerstsluiting (1930)*. En ik kan niet wachten tot binnen is: *Brief van rector dr. C.P. Gunning aan het curatorium met een voorstel voor een verbeterde salarisregeling (1918)*. Al was het alleen maar om er achter te komen wiens salarisregeling dat betrof, de zijne of die van zijn personeel.

Charles France, docent Engels

HET AMSTERDAMS LYCEUM: 95 JAAR!

Nog 5 jaar en dan zullen we groots het 100-jarig bestaan vieren van onze school. De 95-ste verjaardag zal echter niet ongemerkt voorbij gaan, want die gaan we vieren op

zaterdag 11 februari 2012

's avonds in Zuidpool, vlak naast het RAI gebouw in Amsterdam. Het zal een ongedwongen feest worden met muziek voor jong en oud en ook rustige ruimtes om gezellig bij te praten en een drankje te drinken. Een feest in de sfeer van onze vroegere schoolfeesten!

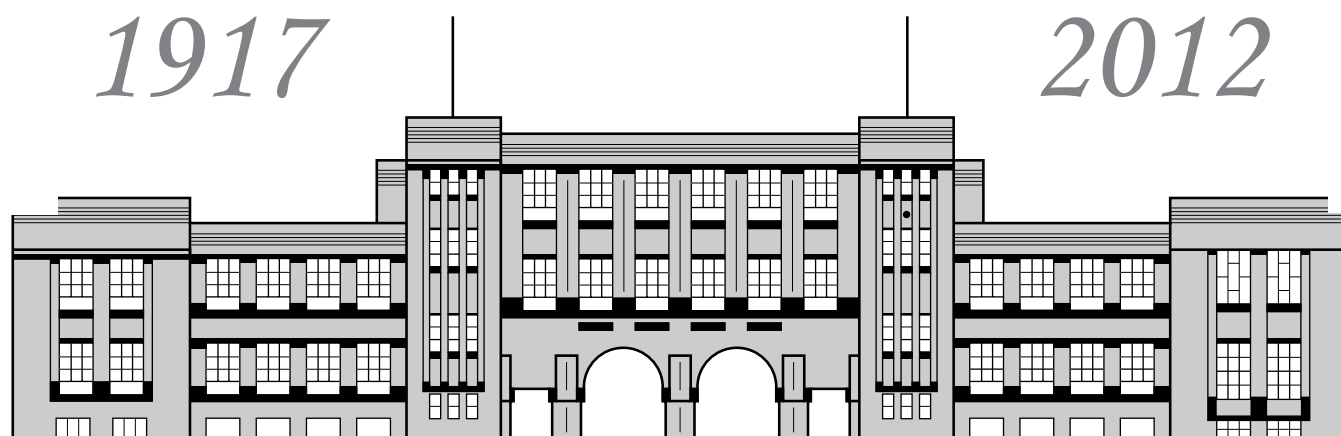
Overdag zullen, naar goede traditie, oud-docenten lessen op school verzorgen, wat tevens een leuke manier is andere oud-leerlingen weer te ontmoeten.

Half december zullen alle oud-leerlingen een uitnodigingsbrief ontvangen voor zowel de activiteiten overdag als 's avonds. Daarin leest u ook hoe u zich kunt opgeven.

Wij raden u aan nu al af te spreken met uw klasgenoten om met elkaar het lustrumfeest te vieren. Als OLO-lid kunt u een jaarlijst met adressen opvragen bij het secretariaat van de OLO.

Het belangrijkste wat u nu moet doen is de datum van 11 februari in uw nieuwe agenda noteren en zoveel mogelijk oud-leerlingen voor het lustrumfeest te enthousiasmeren!

Het OLO-bestuur

KORT NIEUWS

Hans Gramberg schrijft aan Donald Koppel:

“Wat een mooie verrassing om het stukje over mijn vader te lezen in het laatste OLO-Bulletin. Het is alweer een jaar geleden dat hij overleed en dan is het heel mooi om zo'n persoonlijke herinnering te lezen. En een treffende ook. Toen hij eenmaal het Instituut Hispania van mijn grootvader voortzette, heb ik ook nog wat lessen bij hem gevolgd (wat natuurlijk geheel niet werkt bij je eigen vader..), maar zover ik het nu begrijp, gebruikte hij nog steeds zijn onvolprezen methode.

Inmiddels is er veel veranderd. Instituut Hispania aan de Koninginneweg bestaat niet meer. Vorig jaar hebben m'n broer en ik het ouderlijk huis verkocht. Het kreeg wel een passende nieuwe eigenaar: de ernaast gelegen Associatie Maria Montessori (waar Maria Montessori ooit woonde vlak na de oorlog) zal er een studiecentrum in gaan richten. Onlangs mocht ik even kijken en in de kamer waar m'n grootvader, vader en moeder altijd lesgaven, prijkt nu aan de wand een digitaal schoolbord. Klaar voor een nieuwe toekomst!”

Oud-leerlingen in de pers

Jelle Brandt Corstius (1996) *Ik ben Jelle en dat is ook leuk.* Interview NRC Lux van 23 juli 2011 over het leven voor en na *Zomergasten*.

Cathelijne Broers (1987) *Hermitage moet zich nu waarmaken.* Interview Het Parool van 24 augustus 2011 naar aanleiding van haar benoeming per 1 november tot directeur van De Nieuwe Kerk en Hermitage Amsterdam.

Eddy Terstall (1983) Interview Het Parool van 23 augustus 2011 over het door hem geschreven en geregisseerde toneelstuk *De dood van Theo van Gogh*, dat dit najaar werd uitgevoerd.

Dick Swaab (1963) *Een goede tegenwerping heb ik nog niet gehoord.* Interview door Margriet van der Heijden in de weekendbijlage Wetenschap NRC Handelsblad van 5/6 november 2011, waarin hij reageert op de kritiek op zijn boek *Wij zijn ons brein*.

Marsha Pinedo (1987) *Podium voor kind na de scheiding.* Interview Het Parool van 8 september 2011 over villapinedo.nl, de door haar als kindtherapeut gelanceerde site, bestemd voor jongeren met gescheiden ouders.

Ernst Hirsch Ballin (1968), hoogleraar Nederlands en Europees Constitutioneel Recht aan de Universiteit van Tilburg, aanvaardde op 9 september 2011 het ambt van hoogleraar in de rechten van de mens aan de Universiteit van Amsterdam. NRC-commentator Folkert Jensma reageerde op zijn oratie¹ in de krant van 17 september in NRC Handelsblad (*De monoculturele illusie, volgens Hirsch Ballin*).

Johannes van Dam (1965) *Ik ben een dominee*. Interview Het Parool PS van de Week van 8 oktober 2011 naar aanleiding van de 65ste verjaardag van deze culinair journalist.

Een kopie van het gewenste krantenartikel wordt u op aanvraag toegezonden door het OLO-secretariaat.

De website: amsterdamslyceum-olo.nl

In juli van dit jaar is de vernieuwde website van de Oud Leerlingen Organisatie (OLO) gelanceerd. Via deze site zullen wij u op de hoogte houden van evenementen als lustra, diesvieringen, de te verschijnen bulletins en degelijke.

Alle oud-leerlingen kunnen – of eigenlijk **moeten** – zich op de site aanmelden. Op deze manier kunnen wij ons bestand aanvullen en zijn wij in staat nog meer oud-leerlingen te bereiken. Dit kost u slechts 10 minuten. Maar onze allerliefste wens is natuurlijk dat zoveel mogelijk oud-lyceïsten ook **lid worden van de OLO**. Hoe meer, hoe beter. Nieuwe leden kunnen zich eenvoudig aanmelden via de site of bij ons secretariaat.

Ook hebben uitsluitend **OLO-leden** toegang tot het digitale archief. Altijd leuk om beelden van vroeger weer eens te zien of zelf materiaal te plaatsen van de goede tijden die u heeft gehad op het Amsterdams, zoals de werkweken op Wolkenland of de vele buitenlandse reizen.

En mocht u suggesties hebben de site betreffende, laat het ons dan weten via het secretariaat, want een website is constant in ontwikkeling.

Facebook

In deze tijd van sociale media kan ook de OLO niet achterblijven. Vele bedrijven, scholen en personen hebben een eigen facebook account, de OLO dus ook. Wordt vooral vriend van ons want zo kunt u met oud-leerlingen chatten of informatie uitwisselen, maar wij zullen vooral ook via dit medium oud-leerlingen informeren over OLO activiteiten. Mocht u zelf een account hebben dan kunt u gemakkelijk via onze site (amsterdamslyceum-olo.nl) op de facebookknop vriend worden.

---

¹De volledige tekst van de oratie is te vinden op www.oratiereeks.nl

DE JEF COLLEPRIJS 2011

Deze prijs is ingesteld ter herinnering aan de twee jaar geleden overleden docent wis- en natuurkunde, die ruim 22 jaar aan de school was verbonden. Deze bevolgen docent stimuleerde leerlingen op onderzoek uit te gaan. Hij werkte samen met de Universiteit van Amsterdam en Nikhef om leerlingen in contact te laten komen met echt natuurwetenschappelijk onderzoek. Ook zette hij het Hisparc-project op, waardoor nu op school meer bekend is over kosmische straling.

Voor de prijs komen gedreven leerlingen in aanmerking die van natuurwetenschappelijk onderzoek houden, uitblinken in bètavakken en in hun examenjaar zitten. Het betreft allereerst een eervolle onderscheiding, maar de winnaar ontvangt daarnaast een oorkonde, een boek en de reis- en verblijfkosten voor een trip naar een wetenschappelijke bestemming, zoals bijvoorbeeld de deeltjesversneller Cern in Genève.

De eerste prijswinnaar is Floris Keizer, die cum laude zijn gymnasiumdiploma heeft gehaald. Op 1 juli ontving hij de onderscheiding uit handen van de weduwe van Jef Colle, Caroline Verstraeten.

Uit het juryrapport:

“Floris heeft schitterende cijfers behaald met een 9 gemiddeld. Zijn passie voor natuurkunde en zijn wetenschappelijke ambitie blijken op vele manieren.

Hij heeft op Het Amsterdams Lyceum deelgenomen aan het Hisparc project, waarbij men met een netwerk van detectoren de kosmische straling wil meten. Bovendien heeft hij gedurende de vakantie onderzoek gedaan bij een gelijksoortig project aan de Universiteit van Cambridge.

Over beide projecten heeft hij een uitmuntend profielwerkstuk geschreven, waarin hij laat zien dat hij zich deze ingewikkelde materie eigen heeft gemaakt.

Ook wil hij zijn droom realiseren die hij al had als kind om in Cambridge te studeren. De vereiste cijfers (8,5 gemiddeld en 9 voor wiskunde en scheikunde) heeft hij met glans behaald.”

Komend jaar gaat Floris in Cambridge natuurkunde studeren en er is al met hem afgesproken dat hij over twee jaar weer op school komt om een lezing te houden.

Ontleend aan het verslag van conrector
Drs T.E. van Veen in Mededelingen van juli 2011

FRANS HYMANS: EEN TALENTVOL TEKENAAR HERDACHT

door Paula van Cleef-Joachimsthal

Bij het doorkijken van de Halo-jaargangen 1930/1936 kwam ik steeds fraaie, meestal grappige tekeningen tegen van Frans Hymans. Zijn naam staat op de plaque in de aula en wordt voorgelezen door de rector bij de jaarlijkse 4-meiherdenking. Wie was deze jongen, hoe was hij tijdens zijn schooltijd? En wat heeft hij in de acht jaren daarna – hij vond op vijftwintigjarige leeftijd de dood in Auschwitz – met zijn tekentalent kunnen doen? Ik besloot een antwoord te zoeken op deze vragen bij wijze van een *in memoriam*.

De zoektocht

Als eerste rees de vraag of er misschien nog familieleden te traceren waren. Op internet vond ik in een stamboom de namen van zijn ouders, broer Rudolf en zusje Herma. Door een andere aanwijzing op internet kwam ik terecht in het Gooi en na een uitgebreid onderzoek kon een welwillende medewerkster van het bevolkingsregister mij in contact brengen met de familie van Frans. Zijn broer Rudolf en zusje Herma waren inmiddels overleden, maar de echtgenote van Rudolf en de dochters van zijn zusje Herma bleken mijn aandacht voor Frans erg op prijs te stellen. Zij waren bovendien nog in het bezit van enige schilderijen en een map met tekeningen. Omdat ook de familieleden meer wilden weten over zijn schooltijd heb ik zijn leerlingdossier opgevraagd.

Het gezin Hymans

Vader Arnold Hymans en moeder Hermiana Hymans-du Mosch (zuster van Jacques du Mosch, de componist van ons Schoollied) woonden met hun drie kinderen in een herenhuis aan de Oranje Nassaulaan. Vader was directeur van de Java Sumatra Handelmaatschappij en bekleedde verschillende bestuursfuncties. Frans was leerling van onze school van 1930-1936 en zijn oudere broer Rudolf van 1927-1933. Zusje Herma zat op de MMS aan de Pieter de Hoochstraat.

Schooltijd

Het hoofd van de lagere school was zeer tevreden over Frans: “IJverig, concentreert zich zeer diep. Werkt dikwijls te langzaam en wat slordig. Zeer intelligent, gymnasium advies” en “Is linksch, schrijft met rechterhand, teekent met beide handen en heeft een zeer ongewone en groote begaafdheid voor teekenen. Artistiek”. Ook de tekenleraar van het Amsterdams, Van Schoonhoven van Beurden merkt zijn talent op: “heeft aanleg voor vooral illustratief teekenen”. Hij geeft Frans op elk rapport een 4, destijds het hoogste cijfer.

De andere docenten zijn minder enthousiast. Rector Gunning waarschuwt de ouders al in het eerste trimester dat Frans er slecht voor staat en er ontstaat een levendige correspondentie met zijn moeder. Zij neemt het op voor haar zoon, die juist door zijn angst om te falen te nerveus is om voor proefwerken een voldoende te halen. De docenten vinden het best een aardige jongen, maar hij let niet op, is slordig, concentreert zich moeilijk, stoort onbedoeld de les door zijn nervositeit en speelt vaak voor clown. Deze opmerkingen strekken zich uit over de hele schooltijd van Frans; ook de briefwisseling tussen Gunning en de moeder blijft frequent. Gered door zijn talenaanleg gaat Frans wel steeds over, zij het met de hakken over de sloot en tenslotte haalt hij zijn eindexamen gymnasium. In die tijd werd hij uit eigen overtuiging gereformeerd: “Een beslissing die in ons remonstrantse, liberale milieu als erg serieus werd beschouwd”, zoals zijn zus Herma eens vertelde aan één van haar dochters.

Opleiding

Dat Frans wordt toegelaten tot de Rijksakademie van Beeldende Kunsten is niet verwonderlijk. In de zomer van 1936 gaat hij echter eerst nog met vakantie naar Indië, waar familieleden van vaders- en moederszijde wonen. Enthousiast schrijft hij aan zijn voormalige rector dat hij al veertig schetsen en zeven grote pastelstukken heeft kunnen maken: “Ik zou hier in geen jaren uitgetekend raken, in zo’n prachland”. Hij denkt er zelfs over om na zijn opleiding terug te gaan, want er is hem al een baan beloofd als tekenaar bij een krant “terwijl in Holland zoveel werkloze tekenaars rond lopen”. Na terugkomst begint zijn opleiding aan de Akademie. Kort daarna overlijdt zijn moeder. Dit moet voor deze nog maar achttienjarige jongen een groot verlies zijn geweest, zij was zijn buffer tegen de wereld.

Twee jaar later hertrouwt zijn vader met Johanna (Nana) Insinger en het gezin – Rudolf, Frans en Herma, aangevuld met de drie kinderen van Nana uit een eerder huwelijk – verhuist naar Laren. Frans onderhoudt steeds het contact met de school: in 1938 exposeert hij daar zijn werk in het tekenlokaal. Toenmalige leerling Co Meulman herinnert zich de Indische tekeningen nog goed, ze maakten grote indruk op hem. “Ik zie ze nog voor mij: Javanen – toen inlanders genoemd – werkend op sawa’s en plantages, onderwerpen uit hun werkelijke leven. De keuze daarvoor was waarschijnlijk typerend voor Frans.”

In 1941 organiseert Frans in het Avio-gebouw nog een tentoonstelling, dit keer niet alleen van zijn eigen tekeningen en schilderijen, maar ook van kunstwerken van andere talentvolle oud-leerlingen.

In 1940 voltooit hij met goed gevolg zijn opleiding tekenen en schilderen aan de

Akademie, na een onderbreking van een jaar wegens militaire dienst. Hij werkt mee aan het weekblad *De Wacht*, een door de Vereniging Ons Leger tijdens de mobilisatie uitgegeven weekblad, waarvoor hij “met een scherp oog en een grote humor pentekeningen heeft geleverd”, zoals in 1945 in dat blad wordt verwoord in een *in memoriam*.

Door de Duitse bezetting moet Frans zijn plan om naar Indië terug te keren opgeven.

Als in augustus 1940 zijn broer Rudolf trouwt met Juliana Thoden van Velzen organiseert Frans het bruiloftsfeest. Hij schrijft een geestige feestrede waarin hij niet voorbij gaat aan de “huidige toestanden”, ontstaan door de Duitse inval, zoals benzineverbod en textielbonnen. De sfeer is vrolijk, men verwacht geen gevaar.

Kunstenaarsvereniging Sint Lucas

Ik vroeg me af of Frans na zijn Akademiëtijd als professioneel kunstenaar actief was geweest. Navraag bij de Rijksdienst voor Kunsthistorische Documentatie in Den Haag levert slechts één, maar wel een interessante reactie op: dat hij als werkend lid was aangenomen bij de Amsterdamse kunstenaarsvereniging Sint Lucas. De archivaris van Sint Lucas, de heer Jan Snijders, die over Hymans' lidmaatschap geen enkele aanwijzing in het archief kon vinden, besloot een Nieuwsbrief aan deze ‘vergeten’ kunstenaar te wijden. Hij bezocht mevrouw Hymans-Thoden van Velzen, waar hij de schilderijen, tekeningen en documenten fotografeerde. Voor het schrijven van de Nieuwsbrief schakelde hij de schrijfster/journaliste Marie Roelofsen in, die verder onderzoek deed¹. Zij nam onder meer contact op met Marjolein Adriaanse, dochter van Frans' zus Herma, die ook nog enige werken van haar oom Frans bleek te bezitten.

Met toestemming van mevrouw Roelofsen zijn in dit artikel enige van haar bevindingen verwerkt.

Vervolging

Het Joods-zijn was in deze familie nauwelijks een issue: dat de ouders van het echtpaar Hymans-du Mosch als zodanig geregistreerd stonden bij de burgerlijke stand en welke consequenties dat in de bezettingstijd zou hebben, drong maar langzaam door. Lid zijn van een ander kerkgenootschap bood geen enkele bescherming.

De J op het persoonsbewijs en de invoering van de gele ster in het voorjaar van 1942 doen de familie beseffen dat ze gevaar lopen. Dit geldt nog niet voor de vader en Frans' broer Rudolf: zij hebben een niet-Joodse echtgenote. Maar Frans en Herma duiken onder; Herma zal de oorlog overleven.

---

¹Voor het artikel van Marie Roelofsen zie: www.communityjoodsmonument.nl/page /20772/nl

Toch wordt vader Arnold Hymans in de zomer van 1943 om nooit bekend geworden reden in Laren opgepakt. Waarschijnlijk had hij zich niet gehouden aan de anti-joodse verordeningen, want hij werd als zogenaamd ‘strafgeval’ via kamp Vught naar Auschwitz gedeporteerd, waar hij eind 1943 is omgekomen.

Onderduik

Waar Frans zich had verborgen was bij de huidige generatie niet bekend, maar dankzij internet is dit onlangs duidelijk geworden. Kristofer (Rik) Schipper meldt dat Frans was ondergedoken in de pastorie van zijn stiefvader dominee Klaas Abe Schipper in Etersheim, een dorp in Noord-Holland. Zijn moeder, Johanna Schipper-Kuiper (ex-schoonzuster van Frans’ tweede moeder Nana) had op de vliering van de pastorie van haar man een schuilplaats voor onderduikers ingericht. Als deze door verraad wordt ontdekt en in juli 1943 wordt overvallen, weet Frans te vluchten. Op zijn nieuwe, onbekend gebleven adres is hij weer niet veilig: opnieuw is er sprake van verraad en nu ziet hij geen kans te ontsnappen. Vanaf begin september 1943 verblijft hij in kamp Westerbork in een strafbarak en hij stuurt een kaart naar huis. Uit de volgende ontvangen kaarten blijkt dat hem is verteld dat ook zijn vader is opgepakt: “Ik ben erg bezorgd over vader. Ik hoop vurig dat alles in orde komt en ook mettertijd duidelijker zal worden” Hij bedankt voor de brieven en pakketten en zegt dat hij het goed heeft. Eerst vraagt hij nog om teken- en schilderattributen, maar later schrijft hij dat van tekenen niets terecht komt: de omgeving is te druk en onrustig.

Op 15 oktober stuurt Frans nog één kaart naar huis. Daarna hoort de familie niets meer van hem: op 19 oktober wordt hij naar Auschwitz gedeporteerd, waar hij – volgens gegevens die Rudolf na de oorlog ontving – op 31 maart 1944 “door ontbering” om het leven komt.

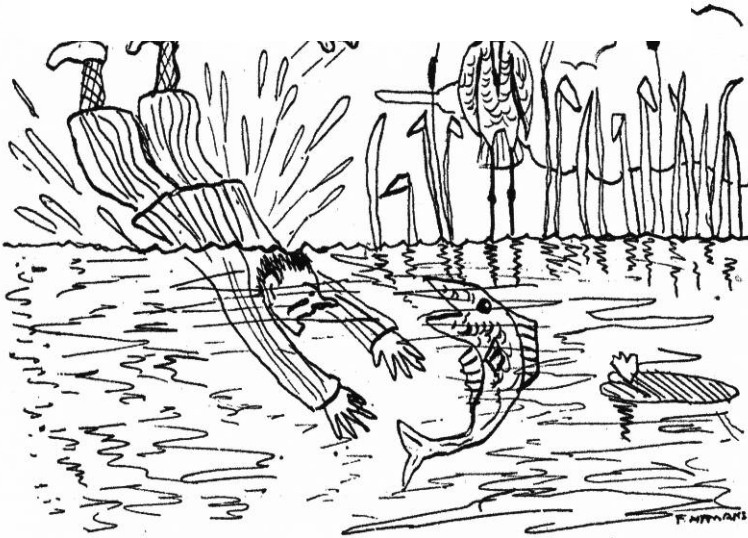
1930, in klas I A

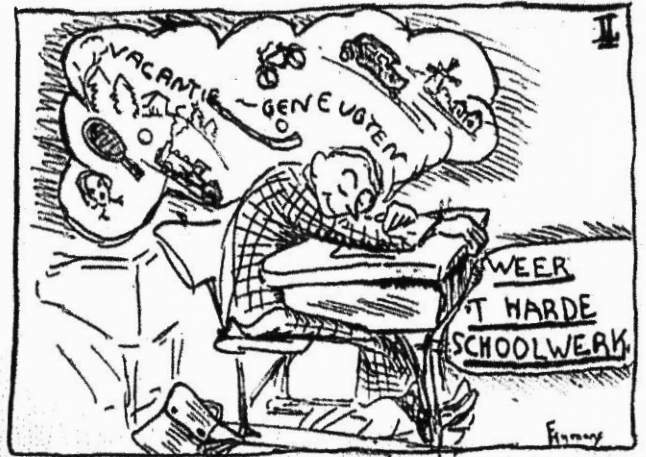
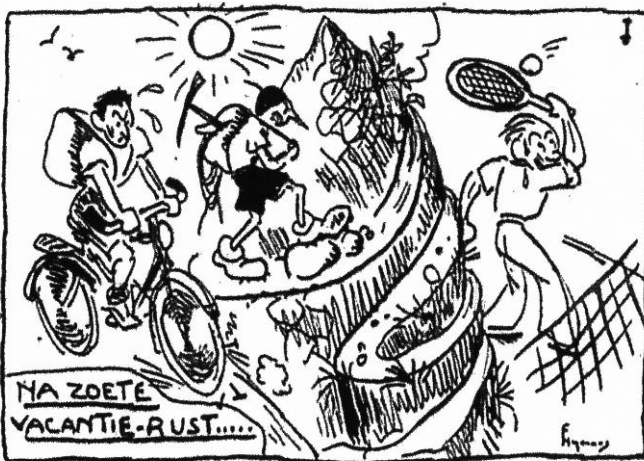
1936, in klas VI

Illustraties in HALO: een selectie

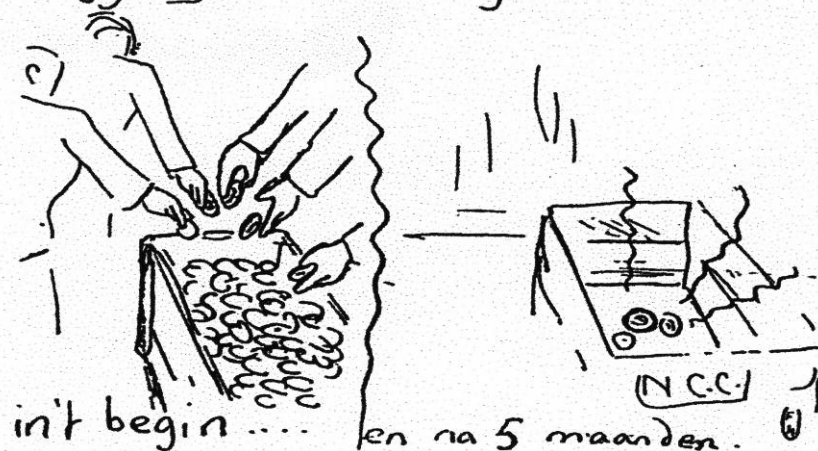

De ijverige Philanthus-excursist.

De vrygevigheid der Lyceïsten

Het Nationaal Crisis Comité (1931) collecteerde elke maand op school en had in HALO de leerlingen opgeroepen om telkens iets van hun zakgeld af te staan.

Eenige Sinterklaaswensen

VAN DE PENNINGMEESTER

Sinds geruime tijd zijn de kosten van het betalingsverkeer aanzienlijk gestegen, terwijl het contributiebedrag toch al jaren hetzelfde is gebleven.

Nu het posttarief per 1 januari a.s. opnieuw wordt verhoogd, ziet het bestuur zich genoodzaakt een geringe verhoging van de jaarlijkse contributie in te voeren tot € 12,50.

Wanneer u ons echter machtigt de contributie jaarlijks te incasseren, bedraagt de contributie € 12,--. Daarvoor hoeft u slechts de bijgaande machtigingskaart ingevuld en ondertekend terug te sturen.

Natuurlijk kunt u ook gebruik maken van het acceptgiroformulier. Als u dit niet aantreft bij het bulletin wil dat zeggen dat u ons al eerder hebt gemachtigd, zodat binnenkort € 12,-- van uw rekening wordt afgeschreven.

Rechtstreekse overboeking van € 12,50 op rekening 46.78.07.493 ten name van OLO te Warmond is vanzelfsprekend ook mogelijk.

Toch hopen wij binnenkort uw machtigingskaart te ontvangen: het biedt ons het voordeel van een goedkopere inning van de contributie en een belangrijke vereenvoudiging van onze administratie.

Onnodig te zeggen dat – wanneer u uw lidmaatschap wenst te beëindigen en dit aan het secretariaat hebt medegedeeld – ik ervoor zal zorgen dat de automatische afschrijving wordt stopgezet.

Derk Kappelle, penningmeester

VAN HET SECRETARIAAT

Herdenking 1940-1945

Mocht u de herdenking in de aula willen bijwonen: deze vindt plaats op vrijdag 27 april 2012 om 13.00 uur (aanwezig 12.50 uur).

In memoriam (jaartal heeft betrekking op het jaar van schoolverlaten)

Susanne Visser-Rosema (1953)

Henk Hoefman (1946)

Elly Wierda-Klein Bog (1941)

Wilda Kooiker (1941)

Ellen-Ruth Raber-Levy (1941)

Paul Staal (1967)

Lies Lisser-Elion (1949)

Peter Visser, docent scheikunde 1976-2007

Peter Bierenbroodspot (1947)

Hans den Hertog (1941)